

ระบบส่งเสริมการเกษตร

กุมภาพันธ์ 2551

คำนำ

กรมส่งเสริมการเกษตร มีหน้าที่สำคัญ คือ ส่งเสริมเกษตรกรและชุมชน ให้สามารถพัฒนาอาชีพการเกษตร และมีคุณภาพชีวิตที่ดี อยู่ดีมีสุขอย่างยั่งยืน โดยมีพันธกิจหลัก 4 ประการ คือ (1) ศึกษา วิจัย และพัฒนางานด้านการส่งเสริมการเกษตร และถ่ายทอดเทคโนโลยีเพื่อการผลิตสินค้าและบริการทางการเกษตร (2) ส่งเสริมพัฒนาครอบครัวและสถาบันเกษตรกรให้เข้มแข็งพึ่งพาตนเองได้ (3) ส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้มีขีดความสามารถในการผลิตสินค้าและบริการทางการเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง และ (4) แก้ไขปัญหาตามความต้องการของเกษตรกร และชุมชนเกษตรกรอย่างพอเพียง

ในการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรของกรม ฯ เพื่อบรรลุตามพันธกิจข้างต้น กรมส่งเสริมการเกษตรมีระบบส่งเสริมการเกษตรเป็นแนวทางในการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรร่วมกัน โดยระบบส่งเสริมการเกษตรได้มีการพัฒนาปรับปรุงให้มีความเหมาะสมกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ซึ่งปัจจุบัน มีการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นมากขึ้น องค์กรปกครองท้องถิ่น (อปท.) มีอำนาจและบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง โดยมีส่วนราชการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทำหน้าที่ในการประสาน และสนับสนุน องค์กรปกครองท้องถิ่น (อปท.) มุ่งเน้นการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมของภาคชุมชน/เกษตรกร ให้มีบทบาทในการสร้างการเรียนรู้ร่วมกัน มุ่งหวังให้ชุมชน/เกษตรกรพัฒนาไปสู่ความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน กรมส่งเสริมการเกษตรจึงมีความจำเป็นต้องปรับปรุงระบบส่งเสริมการเกษตรให้สอดคล้องกับสถานการณ์ตามที่กล่าวมา โดยเน้นการพัฒนาปรับเปลี่ยนที่ยืนอยู่บนฐานทุนเดิมที่องค์กรมีอยู่ และสามารถดำเนินการได้ดีเป็นหลัก

เอกสารฉบับนี้ จึงได้จัดทำขึ้นมาภายใต้แนวคิดตามข้างต้น เป็นเอกสารที่จะช่วยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ให้สามารถดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรได้บรรลุตามพันธกิจหลักของกรมส่งเสริมการเกษตร และใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรอย่างมีประสิทธิภาพ

กรมส่งเสริมการเกษตร

กุมภาพันธ์ 2551

สารบัญ

	หน้า
ส่วนที่ 1 บทนำ	1
เหตุผลในการปรับปรุง	1
หลักการ	1
วัตถุประสงค์	2
แนวทางการดำเนินงาน	2
กรอบโครงสร้างระบบส่งเสริมการเกษตร	2
แผนภูมิระบบส่งเสริมการเกษตร	4
ส่วนที่ 2 ระบบการปฏิบัติงานในพื้นที่	6
การทำงานระดับอำเภอ	6
• กระบวนการทำงานของเจ้าหน้าที่	6
การทำงานระดับตำบล	8
• การจัดทำข้อมูลการเกษตร	8
• การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล	10
• การจัดการเรียนรู้/การถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร	12
• การให้บริการทางการเกษตร	14
• การส่งเสริมกลุ่ม/เครือข่าย	16
ส่วนที่ 3 ผลสำเร็จและเงื่อนไขความสำเร็จ	19

ส่วนที่ 1

บทนำ

เหตุผลในการปรับปรุงระบบส่งเสริมการเกษตร

ปัจจุบันกระบวนการพัฒนาชนบทซึ่งเกี่ยวข้องกับภาคการเกษตร ได้มีการปรับเปลี่ยนโดยมีการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นมากขึ้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) มีอำนาจและบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง มีการถ่ายโอนภารกิจของส่วนราชการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการ พร้อมทั้งการถ่ายโอนงบประมาณให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ มีเป้าหมายเพื่อให้ประชาชน (รวมเกษตรกร) ได้รับการบริการตรงตามความต้องการ สะดวก รวดเร็ว สามารถวิเคราะห์ ตัดสินใจในการกำหนดวิถีการดำรงชีวิต และสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน ซึ่งเป็นเป้าหมายเดียวกันของ ทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และส่วนราชการ กระบวนการพัฒนาในปัจจุบันจึงเน้นการมีส่วนร่วมของภาคชุมชน/เกษตรกร ให้เข้ามามีบทบาทในกระบวนการพัฒนา สร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน (รวมคน ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ และร่วมรับผลการปฏิบัติ) เป็นการพัฒนาศูนย์ความรู้ (Knowledge Based) เพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมายการพัฒนาข้างต้น

กรมส่งเสริมการเกษตร ซึ่งมีหน้าที่ในการพัฒนาเกษตรกรให้สามารถประกอบอาชีพการเกษตรได้อย่างยั่งยืนและมีคุณภาพชีวิตที่ดี จึงมีความจำเป็นต้องปรับปรุงระบบส่งเสริมการเกษตรให้สอดคล้องกับสถานการณ์การพัฒนาดังกล่าวข้างต้น

หลักการ

1. การทำงานส่งเสริมการเกษตรในระดับพื้นที่ใช้ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล (ศบกด.) เป็นกลไกในการขับเคลื่อนงาน โดยสนับสนุนให้ชุมชน สามารถผลักดันงานพัฒนาการเกษตรระดับตำบลโดยชุมชนเอง
2. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ทำหน้าที่ในการสนับสนุนการจัดการเรียนรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรที่เหมาะสมแก่เกษตรกร/ชุมชน โดยมีคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล และอาสาสมัครเกษตรกร รวมถึงกลุ่ม/เครือข่าย เช่น วิชากิจชุมชน ร่วมสนับสนุนการดำเนินงาน
3. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เรียนรู้และพัฒนาตนเองจากการปฏิบัติงาน และส่งเสริมการเรียนรู้และการทำงานร่วมกันเป็นทีมกับเพื่อนร่วมงาน (Team Learning and Working)
4. นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตร

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของสำนักงานเกษตรอำเภอ
2. เพื่อให้มีระบบงานที่เชื่อมโยงกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
3. เพื่อให้เกิดแผนงาน / โครงการพัฒนาการเกษตรที่สอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร และเหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่

แนวทางการดำเนินงาน

1. เสริมหนุนให้ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล สามารถดำเนินงานพัฒนาการเกษตรในระดับตำบลในด้านการจัดทำข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นในการพัฒนา การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรในระดับตำบล การจัดการกระบวนการเรียนรู้แก่ชุมชน และการให้บริการ ทางการเกษตร ทั้งนี้ ศูนย์บริการฯ เป็นศูนย์กลางในการประสานและเชื่อมโยงเครือข่ายในการเรียนรู้ และทำงานร่วมกันระหว่างเกษตรกรด้วยกันเอง และเกษตรกรกับเจ้าหน้าที่/ภาคีการพัฒนาเพื่อเสริมสร้าง ความเข้มแข็ง และยั่งยืนแก่องค์กรเกษตรกร วิสาหกิจชุมชน และเครือข่ายอื่น ๆ
2. สร้างเป้าหมายร่วมในการปฏิบัติงานในทุกระดับ ซึ่งในการปฏิบัติงานของระดับอำเภอ ก็เช่นกันต้องกำหนดเป้าหมายการปฏิบัติงานทั้งในระยะยาวและระยะสั้น โดยมีกระบวนการในการพัฒนาเป้าหมายการพัฒนาร่วมกัน เพื่อให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรทุกคนมีส่วนร่วม และทิศทางเป้าหมายในการพัฒนาที่ชัดเจน ซึ่งจะนำไปสู่การบูรณาการ การเรียนรู้ร่วมกัน และสร้างทีมในการทำงาน
3. ใช้ความรู้เป็นฐานในการปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตร โดยหน่วยงานทุกระดับต้องส่งเสริมและพัฒนา เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรให้เป็นบุคลากรที่มีขีดความสามารถพร้อม (Knowledge Worker)
4. ปรับเปลี่ยนบทบาทและวัฒนธรรมในการทำงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เพื่อสามารถสร้างการเรียนรู้ให้แก่ชุมชนในการเพิ่มขีดความสามารถให้ชุมชนสามารถบริหารจัดการและพัฒนาการเรียนรู้โดยชุมชนเอง

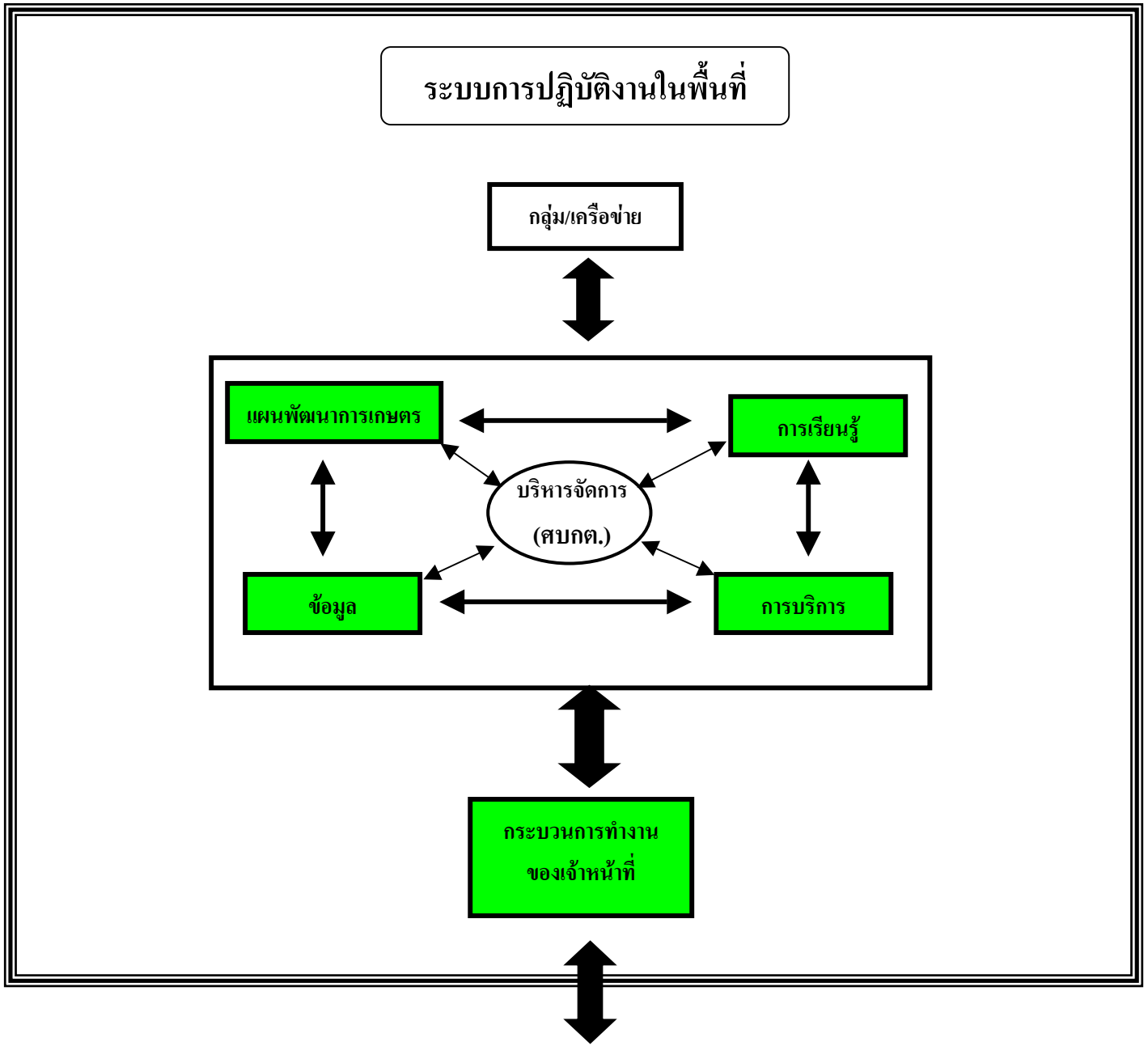
กรอบโครงสร้างระบบส่งเสริมการเกษตร

ระบบงานส่งเสริมการเกษตรประกอบด้วย 2 ระบบย่อย คือ ระบบการปฏิบัติงานในพื้นที่ และระบบสนับสนุนการปฏิบัติงาน แต่ที่จัดทำขึ้นในขณะนี้เป็นส่วนหนึ่งของระบบปฏิบัติงานในพื้นที่ ซึ่งเกี่ยวข้องกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรส่วนใหญ่ ที่เป็นตัวจักรสำคัญในการขับเคลื่อนงานต่างๆ กับเกษตรกรในพื้นที่ ส่วนระบบสนับสนุนการปฏิบัติงานนั้นจะจัดทำเป็นระบบที่ชัดเจนต่อไป

ระบบการปฏิบัติงานในพื้นที่ที่จัดทำขึ้นนี้ เพื่อให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรใช้เป็นกรอบแนวทางในการปฏิบัติงาน ไม่ได้จัดทำเพื่อบังคับใช้กับศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร

ประจำตำบล และเครือข่ายการทำงานในพื้นที่ เพราะทั้งศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร ประจำตำบล และเครือข่ายการทำงานในพื้นที่เป็นภาคประชาชนที่มีอิสระในการทำงานได้อย่างเต็มที่ ภาค ราชการไม่สามารถไปกำหนดกรอบบังคับ แต่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรสามารถใช้ระบบงานนี้ เป็นแนวทางในการกระตุ้น ประสาน และอำนวยความสะดวกเพื่อ “นำพา” ศูนย์บริการและถ่ายทอด เทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล และเครือข่ายการทำงานในพื้นที่ให้ดำเนินการไปในทิศทางที่เหมาะสม และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการเกษตรในภาพรวม อย่างไรก็ตาม ระบบงานส่งเสริมการเกษตรใน ส่วนของระบบการปฏิบัติงานในพื้นที่เป็นระบบที่จัดทำขึ้นให้มีความยืดหยุ่นและอิสระกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร สามารถประยุกต์และปรับใช้ในการปฏิบัติงานภายใต้สภาพแวดล้อมในแต่ละพื้นที่ ซึ่งไม่ จำเป็นต้องมีขั้นตอนวิธีการเหมือนกัน แต่มุ่งเน้นผลสำเร็จของงานตามหลักการของการบริหารมุ่งผล สัมฤทธิ์ (Result Based Management: RBM) เป็นสำคัญ

แผนภูมิระบบส่งเสริมการเกษตร

ระบบสนับสนุนการปฏิบัติงาน

IT, การบริหาร/พัฒนาบุคลากร, แผนงาน/งบประมาณ, การติดตาม, ฯลฯ

- ↔ = สนับสนุน/ประสาน/เชื่อมโยง
- ศบกต. = ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล
- กลุ่ม/เครือข่าย = กลุ่มอาชีพการเกษตร กลุ่มชุมชนเกษตรกร กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
วิสาหกิจชุมชน กลุ่มเรียนรู้ด้านการเกษตร เครือข่ายของกลุ่มต่าง ๆ

คำอธิบายแผนภูมิตระกูลระบบการส่งเสริมการเกษตร

ระบบการปฏิบัติงานในพื้นที่ เน้นหนักการปฏิบัติงานในพื้นที่ระดับอำเภอ ตำบล ไปจนถึงชุมชน และเกษตรกรเป้าหมาย โดยระบบการปฏิบัติงานในพื้นที่ที่ปรับปรุงใหม่นี้เป็นระบบที่ใช้ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลเป็นกลไกขับเคลื่อนการทำงานส่งเสริมการเกษตร

ในการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรมีความจำเป็นต้องพัฒนา กระบวนการทำงานของเจ้าหน้าที่ โดยจะต้องสร้างทีมงานของสำนักเกษตรอำเภอให้มีความเข้มแข็งและใช้ข้อมูลสารสนเทศและองค์ความรู้ เป็นเครื่องมือไปผลักดันสนับสนุนประสาน และเชื่อมโยง คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลให้บริหารจัดการ ภารกิจหลักของศูนย์ ได้แก่ การประสานอาสาสมัคร เกษตรและกลุ่มเครือข่ายเพื่อจัดทำหรือปรับปรุง (1) ข้อมูล การเกษตรและข้อมูลสถานการณ์ในตำบล ให้เป็นปัจจุบัน ใช้งานได้จริง สามารถนำไปจัดทำหรือปรับปรุง (2) แผนพัฒนาการเกษตร ระดับตำบล ที่ผ่านเวทีประชาคมระดับหมู่บ้านแล้วนำเสนอเวทีประชาคมระดับตำบล เพื่อเข้าสู่ช่องทางจัดทำแผน สามปีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือแหล่งงบประมาณต่างๆ ในพื้นที่ ภารกิจที่ต้องดำเนินการต่อไปได้แก่ การจัด (3) การเรียนรู้ สำหรับกลุ่ม/เครือข่ายในพื้นที่ เช่น การถ่ายทอดความรู้ การฝึกอบรม ฝึกงาน ให้คำแนะนำ หรือการจัดกระบวนการเรียนรู้รูปแบบอื่นๆ เพื่อให้เกษตรกรรวมกลุ่มกันเรียนรู้ และพัฒนาอาชีพ หรือการแก้ไขปัญหาการเกษตรนอกจากนี้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรร่วมกับคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีประจำตำบล และอาสาสมัครเกษตรยังเป็นทีมงานในการจัด (4) การบริการ ซึ่งหมายถึง การให้บริการทางการเกษตร ที่ครอบคลุมทั้งการให้บริการ ณ ที่ทำการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล และการให้บริการคลินิกเกษตรเคลื่อนที่ แบบประหยัดซึ่งภารกิจหลักทั้ง 4 เรื่องของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล จะมีการเชื่อมโยงและขับเคลื่อนการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องตามสถานการณ์ ปัญหา และความต้องการของ เกษตรกรเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อ กลุ่ม/เครือข่าย เช่น อาสาสมัครเกษตร วิชากิจชุมชน กลุ่ม อาชีพ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มยุวเกษตรกร ปราชญ์ชาวบ้าน ซึ่งกลุ่ม/เครือข่ายนี้เป็นทั้งเครือข่ายการทำงานและกลุ่มเป้าหมายของงานส่งเสริมการเกษตร

ระบบสนับสนุนการปฏิบัติงานในพื้นที่ เป็นการสนับสนุนการทำงานของสำนักงานเกษตรอำเภอ ให้สามารถดำเนินงานส่งเสริมการเกษตร ให้สามารถบรรลุเป้าหมายตาม พันธกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ในด้านการพัฒนานุเคราะห์ให้มีขีดความสามารถพร้อมในการทำงาน ด้านการติดตาม และประเมินผล ด้านแผนและงบประมาณ เป็นต้น

ส่วนที่ 2

ระบบการปฏิบัติงานในพื้นที่

ระบบการปฏิบัติงานในพื้นที่

การปฏิบัติงานในพื้นที่ คือ การปฏิบัติงานของสำนักงานเกษตรอำเภอ ประกอบด้วยการทำงาน 2 ระดับ คือ

1. ระดับอำเภอ

- กระบวนการทำงานของเจ้าหน้าที่

2. ระดับตำบล

2.1 เสริมหนุนให้ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล สามารถบริหารจัดการในเรื่อง

- การจัดทำข้อมูลการเกษตร
- การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล
- การจัดการเรียนรู้/การถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร
- การให้บริการทางการเกษตร

2.2 ส่งเสริมและพัฒนาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็ง และยั่งยืนแก่องค์กรเกษตรกร

วิสาหกิจชุมชน และเครือข่าย

โดยมีแนวทางในการดำเนินงาน ดังนี้

การทำงานระดับอำเภอ

กระบวนการทำงานของเจ้าหน้าที่ การปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรในระดับพื้นที่ที่มีความจำเป็น ต้องจัดโครงสร้าง ระบบงาน และกลไกการทำงานของสำนักงานเกษตรอำเภอให้เอื้อต่อการปฏิบัติงานให้ มากที่สุด โดยเป็นภาระของเกษตรอำเภอซึ่งเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการ นำ ประสาน และเชื่อมโยงเจ้า หน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในสำนักงานเกษตรอำเภอทุกคน และหน่วยงานภาคีอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องให้เกิดการ ปฏิบัติงานร่วมกัน ซึ่งมีแนวทางการดำเนินงานของสำนักงานเกษตรอำเภอ ดังนี้

แนวทางการดำเนินงาน

1. วิเคราะห์และจัดทำข้อมูลในภาพรวมของสำนักงานเกษตรอำเภอ ทั้งข้อมูลพื้นฐานการ เกษตร และข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ทราบและเข้าใจสถานการณ์ในพื้นที่ที่รับผิดชอบในมิติต่าง ๆ และใช้ ประโยชน์ในการกำหนดประเด็น และวางแผนพัฒนาแก้ไขปัญหาให้ตรงกับความต้องการของเกษตรกร กลุ่มเป้าหมาย มีความเหมาะสมกับชุมชน โดยข้อมูลต้องมีความเป็นปัจจุบันอยู่เสมอ

2. กำหนดเป้าหมายร่วมการพัฒนาในภาพรวมของอำเภอในระยะสั้น(รายไตรมาส รายปี) ตามความพร้อมของข้อมูลและทีมงาน และเป้าหมายร่วมระยะยาว โดยการมีส่วนร่วมของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรทุกคน ตามสถานการณ์และศักยภาพ ของพื้นที่ที่ระบุไว้ในข้อ 1 และประสานงานในการนำเสนอเป้าหมายสู่การปฏิบัติกับเกษตรกร/ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคีการพัฒนาอื่น ๆ

3. จัดทำแผนปฏิบัติงานรายเดือน รายปี ของสำนักงานเกษตรอำเภอ เพื่อตอบสนองเป้าหมายการพัฒนาที่ได้กำหนด โดยจำแนกกลุ่มบุคคลและพื้นที่เป้าหมายเป็นรายตำบลที่ชัดเจน และบูรณาการงาน/โครงการ และงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนจากส่วนต่าง ๆ ไว้ในแผนและใช้แผนปฏิบัติงานในการจัดทีมปฏิบัติงานในพื้นที่ตามความเหมาะสม เพื่อการเรียนรู้และทำงานร่วมกันเป็นทีม

4. มอบหมายให้มีผู้รับผิดชอบ (เจ้าภาพ) ในงานหลัก ๆ ที่เป็นภาพรวมของสำนักงานเกษตรอำเภอ เช่น งานข่าวพืชไร่ งานข้อมูล งานวิสาหกิจชุมชน เป็นต้น ซึ่งผู้รับผิดชอบต้องรวบรวมวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ศึกษาเรียนรู้งานในเรื่องนั้น ๆ และพร้อมที่จะนำเสนอหรือใช้ประโยชน์ได้ทุกเวลา

5. ดำเนินการตามแผนโดยใช้กลไกของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล และกลุ่ม/เครือข่าย การทำงานในระดับพื้นที่ ซึ่งเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ต้องเรียนรู้และพัฒนาตนเองจากการปฏิบัติงานและมีเวทีในการเรียนรู้ร่วมกันในระดับอำเภออย่างสม่ำเสมอ

6. ติดตาม ประเมินผล จัดทำรายงาน และประชาสัมพันธ์เผยแพร่ผลงานส่งเสริมการเกษตร

ภารกิจของผู้เกี่ยวข้อง

เกษตรอำเภอ

- บริหารจัดการ เพื่อให้เกิดการทำงาน และเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมของสำนักงานเกษตรอำเภอ ตั้งแต่การวิเคราะห์จัดทำข้อมูล การกำหนดเป้าหมายการพัฒนา ร่วม การจัดทำแผนปฏิบัติงาน และการปฏิบัติงาน

- สนับสนุนการทำงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรให้สามารถปฏิบัติงานได้ บรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนด ทั้งในเชิงวิชาการ งบประมาณ การประสานงาน เป็นต้น

- มอบหมายงานและความรับผิดชอบให้แก่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรให้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถ

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

- ร่วมในการจัดทำวิเคราะห์ข้อมูล กำหนดเป้าหมายการพัฒนา และจัดทำแผนปฏิบัติงาน

- ดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรในระดับพื้นที่ ตามแผนปฏิบัติงานที่ได้กำหนดร่วมกัน

- รับผิดชอบ (เจ้าภาพ) งานที่ได้รับมอบหมาย ที่ต้องดูแลในภาพรวมระดับอำเภอ

ผลผลิต

1. ฐานข้อมูลการเกษตรในระดับอำเภอ
2. แนวทางพัฒนา แผนปฏิบัติงานและเป้าหมายการพัฒนาในระดับอำเภอระยะสั้น (รายปี) และระยะยาว
3. เกิดทีมงาน และการเรียนรู้ร่วมกันในระดับอำเภอ

การทำงานระดับตำบล

1. การจัดทำข้อมูลการเกษตร การทำงานส่งเสริมการเกษตรเป็นการทำงานที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับครัวเรือนเกษตรกร ระดับกลุ่ม ระดับตำบล และระดับเหนือขึ้นไป การทำงานในพื้นที่ที่มีความจำเป็นจะต้องให้กลุ่มมีข้อมูลเป็นของตนเอง ตำบลมีข้อมูลเป็นของตนเอง ซึ่งหมายถึงเริ่มต้นด้วยการค้นหาชนิดหรือประเภทของข้อมูลที่มีความจำเป็นต้องรู้และใช้ เพื่อให้แต่ละระดับได้มีการนำข้อมูลมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และใช้ประโยชน์ในการจัดการและการพัฒนา ตลอดจนการใช้ข้อมูลเพื่อเป็นสื่อกลาง ในการเชื่อมโยงหรือบูรณาการร่วมกับเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง หรือพันธมิตรที่จะให้การสนับสนุน หรือใช้ข้อมูลสำหรับการตัดสินใจของหน่วยงานเหนือขึ้นไปในการวางแผนและการพัฒนา

แนวทางดำเนินงาน

1. ข้อมูลกลุ่ม การจัดทำข้อมูลกลุ่ม หรือในกรณีที่เป็นกลุ่มเก่าให้ทบทวนข้อมูลทุกปี เพื่อให้ข้อมูลเป็นปัจจุบันอยู่เสมอ โดยมีแนวทางการดำเนินงาน
 - 1.1 วางแผนจัดเก็บข้อมูล โดยกำหนดรายละเอียดของข้อมูลที่จะจัดเก็บ แบบฟอร์ม ปฏิทินการปฏิบัติงาน ผู้รับผิดชอบ ประชุมชี้แจงทำความเข้าใจ และประสานแผนจัดเก็บข้อมูลกับคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล
 - 1.2 ดำเนินการจัดเก็บข้อมูล โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม ร่วมกับคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล
 - 1.3 วิเคราะห์ผลและสรุปข้อมูลกลุ่ม โดยการจัดเวทีเพื่อให้สนับสนุนให้สมาชิกกลุ่มวิเคราะห์และสรุปข้อมูลด้วยตนเอง รวมทั้งพิจารณาทบทวนหรือกำหนดโครงสร้างของกลุ่มและบทบาทหน้าที่
 - 1.4 จัดทำทะเบียนสมาชิก
 - 1.5 นำเสนอข้อมูลกลุ่มต่อคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล เพื่อเชื่อมโยงเป็นส่วนหนึ่งในระบบข้อมูลการเกษตรของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลรวมทั้งประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข้อมูลกลุ่ม แก่หน่วยงานภาคีทั้งภาครัฐและเอกชน ตลอดจนผู้สนใจทั่วไป

2. ข้อมูลระดับตำบล เป็นข้อมูลประจำตำบล ข้อมูลข่าวสาร องค์ความรู้ และข้อมูลที่เกี่ยวข้องในทุกด้าน เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐาน ข้อมูลปัญหาความเร่งด่วน และข้อมูลที่จำเป็นของพื้นที่ในการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค อันนำไปสู่การจัดทำเป้าหมายและแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล ที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงานในตำบล โดยมีแนวทางการดำเนินงาน

2.1 จัดทำและปรับปรุงข้อมูลพื้นฐานการเกษตรประจำตำบล พร้อมทั้งจะให้ให้บริการและเผยแพร่

2.2 รวบรวมและจัดเก็บองค์ความรู้จากการจัดการความรู้ภายในศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล และเครือข่าย

2.3 จัดทำทะเบียนเกษตรกรประจำศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

2.4 จัดทำข้อมูลกลุ่ม วิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายต่าง ๆ ของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

2.5 รายงานต่าง ๆ เช่น ความถูกต้องของบัญชีผู้ประกอบเกษตรกร รายงานสำรวจข้าวนาปี/นาปรัง และข้อมูลการเกษตรอื่น ๆ เป็นต้น

2.6 จัดทำข้อมูลข่าวสารใด ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อเกษตรกร และชุมชนในตำบล

3. ข้อมูลของเจ้าหน้าที่ระดับตำบล เป็นข้อมูลที่มาจากข้อมูลกลุ่ม และข้อมูลระดับตำบลที่รวบรวม/จัดเก็บ วิเคราะห์ ประมวลผล และเรียบเรียงเป็นฐานข้อมูลในการปฏิบัติงาน อาทิเช่น ข้อมูลพื้นฐาน 4 ด้าน (เศรษฐกิจ สังคม ชีวภาพ และกายภาพ) ข้อมูลการผลิต ข้อมูลทะเบียนเกษตรกร อื่น ๆ

ดังนั้น การจัดทำข้อมูลกลุ่ม ข้อมูลตำบล และข้อมูลเจ้าหน้าที่มาจากการประสานงานการจัดทำข้อมูล ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น / กลุ่มและเครือข่าย โดยมีการวิเคราะห์ข้อมูลกับคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กลุ่มและเครือข่าย สำหรับการนำข้อมูลไปใช้ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ และสนับสนุนการใช้ประโยชน์แก่เกษตรกรและบุคคลทั่วไป โดยนำเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ และอื่น ๆ มาใช้เป็นเครื่องมือได้สะดวก ถูกต้อง และรวดเร็ว

ภารกิจของผู้เกี่ยวข้อง

อาสาสมัครเกษตร

- ร่วมสนับสนุนกลุ่ม/เครือข่าย /คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ /เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ในการรวบรวม/จัดเก็บ วิเคราะห์ ประมวลผล และเรียบเรียงเป็นฐานข้อมูล

กลุ่ม/เครือข่าย

- ดำเนินการในการวางแผน จัดเก็บ วิเคราะห์ สรุปข้อมูลกลุ่ม และใช้ข้อมูลในการพัฒนา
กลุ่ม/เครือข่าย

- นำเสนอข้อมูลกลุ่มต่อคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

- จัดเก็บ สืบค้น ตรวจสอบ เผยแพร่ และใช้ประโยชน์ของข้อมูลในการพัฒนาการเกษตรในตำบล

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

- รวบรวม/จัดเก็บ วิเคราะห์ ประมวลผล และเรียบเรียงเป็นฐานข้อมูลในการปฏิบัติงาน
- ร่วมวิเคราะห์ข้อมูลกับคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล กลุ่ม/เครือข่าย และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ผลผลิต

1. ฐานข้อมูลของกลุ่ม
2. ฐานข้อมูลของตำบล
3. ฐานข้อมูลของเจ้าหน้าที่ในระดับตำบล

2. การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล การพัฒนาการเกษตรของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในระดับพื้นที่ มีความเกี่ยวพันและเชื่อมโยงกับเกษตรกร กลุ่มเกษตรกร ซึ่งถือว่าเป็นผู้ที่ได้รับการพัฒนาและรับบริการการเกษตรจากหน่วยงาน/องค์กรภาครัฐ องค์กรเอกชน และอื่น ๆ ถ้าหากไม่มีแผนการพัฒนาในระดับต่าง ๆ ก็จะทำให้การพัฒนาของหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการพัฒนาขั้นต้นหรือ ขั้นพื้นฐาน ดำเนินการได้ไม่ตรงกับความต้องการหรือเกิดความซ้ำซ้อน ซึ่งไม่เป็นผลดีกับเกษตรกร ดังนั้นงานส่งเสริมการเกษตรจึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล เพื่อใช้เป็นเครื่องมือสำหรับบ่งบอกว่า เกษตรกรหรือกลุ่มเกษตรกรหรือชุมชนเกษตรกร มีความจำเป็นหรือต้องการพัฒนาการเกษตรไปในทิศทางใด

แนวทางการดำเนินงาน

1. การจัดทำแผนกลุ่ม ในลักษณะของแผนปี ที่มาจากการวิเคราะห์ข้อมูลและศักยภาพของกลุ่ม/เครือข่าย แล้วนำมากำหนดเป้าหมายการพัฒนา และกำหนดเป็นแผนปฏิบัติงานกลุ่ม
2. การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบล เป็นความร่วมมือของหน่วยงาน/ องค์กรภาครัฐ และภาคอื่น ๆ ที่ร่วมกันปฏิบัติงานร่วมกัน อาทิเช่น การนำข้อมูลความต้องการของกลุ่ม เป้าหมายกลุ่ม และแผนปฏิบัติงานกลุ่ม มาเป็นแนวทางในการจัดเวทีระดับต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนการเกษตรระดับตำบล โดยมีแนวทางการดำเนินงาน

2.1 เข้าไปมีส่วนร่วมในเวทีประชาคมระดับหมู่บ้าน เพื่อวิเคราะห์ปัญหาความต้องการและศักยภาพของพื้นที่

2.2 ประชุมคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ เพื่อรวบรวมปัญหาความต้องการของแต่ละหมู่บ้าน และวิเคราะห์จัดทำเป็นแผนงาน โครงการด้านการเกษตรของตำบล

2.3 นำแผนงาน โครงการที่ได้ผ่านการวิเคราะห์ของศูนย์บริการฯ แล้ว เข้าสู่เวทีประชาคมในระดับตำบล โดยมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันจัดทำเป็นแผนพัฒนาท้องถิ่น (แผนสามปี)

2.4 โครงการที่เกินศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะต้องนำเสนอโครงการเพื่อขอรับการสนับสนุนตามลำดับขึ้นไป

2.5 ทบทวน / จัดทำแผนพัฒนาการเกษตรให้ทันกำหนดเวลาตามกระบวนการจัดทำแผนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3. การจัดทำแผนปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่และหน่วยงาน จัดทำแผนสนับสนุนตามเป้าหมายของกลุ่ม และศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล โดยมีการจัดทำเป็นแผนรายปีของหน่วยงาน แผนรายทีมของกลุ่มตำบลและแผนรายบุคคล ทั้งนี้เพื่อให้แผนดังกล่าวของเจ้าหน้าที่สามารถเชื่อมโยง และบูรณาการการทำงานร่วมกับเครือข่ายและพันธมิตร โดยใช้แผนเป็นเครื่องมือในการปฏิบัติงาน

ดังนั้น แผนกลุ่มจะต้องเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบล ส่วนแผนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่และหน่วยงานจะต้องสอดคล้อง และสามารถสนับสนุนกับแผนกลุ่ม และแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบล

ภารกิจของผู้เกี่ยวข้อง

อาสาสมัครเกษตร

• ร่วมสนับสนุนกลุ่ม/เครือข่าย /คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ /เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร

กลุ่ม/เครือข่าย

• วิเคราะห์ข้อมูลและศักยภาพของกลุ่ม

• กำหนดเป้าหมายการพัฒนา

• การกำหนดแผนปฏิบัติ

คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

• มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล ปัญหาความต้องการของชุมชน ในเวทีประชาคมระดับหมู่บ้าน เพื่อปรับปรุงแผนพัฒนาการเกษตรของหมู่บ้านที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดขึ้น

- เสนอแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้านเข้าสู่เวทีประชาคมในระดับตำบลเพื่อปรับปรุงเป็นแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล
 - เสนอแผนงาน/โครงการที่เกินศักยภาพของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เข้าสู่แผนพัฒนาอำเภอ / จังหวัด
- เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร*
- ผลักดันให้คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ และตัวแทนองค์กร เข้าไปมีส่วนร่วมในเวทีประชาคมระดับหมู่บ้าน และตำบล ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดขึ้น
 - เป็นวิทยากรกระบวนการ (กระตุ้น, ประสานงาน และอำนวยความสะดวก)
 - นำเสนอข้อมูลพื้นฐาน 4 ด้านของหมู่บ้าน และตำบล ข้อมูลนโยบายกระทรวงฯ และกรมฯ ข้อมูลด้านการผลิตตามกิจกรรมแต่ละพื้นที่
 - จัดประชุมคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ เพื่อรวบรวม วิเคราะห์ข้อมูลปัญหาความต้องการแต่ละหมู่บ้าน เพื่อจัดทำเป็นแผนงาน/โครงการของตำบล
 - ร่วมกับประธานศูนย์บริการฯ ในการนำเสนอแผนพัฒนาการเกษตรเข้าสู่เวทีประชาคมในระดับตำบล
 - ร่วมกับประธานศูนย์บริการฯ ในการนำเสนอแผนพัฒนาการเกษตรที่เกินศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้าสู่แผนพัฒนาอำเภอ / จังหวัด

ผลผลิต

1. แผนพัฒนากลุ่ม/เครือข่าย แผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล และแผนปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่และหน่วยงาน
2. แผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบลได้รับการปรับปรุงและบรรจุเข้าระบบงบประมาณแผน 3 ปี ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น /แผนพัฒนาอำเภอ/จังหวัด
3. แผนงาน/โครงการต่าง ๆ ได้นำสู่การปฏิบัติ

3. การจัดการเรียนรู้/การถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร การจัดการกระบวนการเรียนรู้เป็นภารกิจของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่จะกระตุ้นให้คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดกิจกรรมหรือขั้นตอนให้เกษตรกรรับรู้และเรียนรู้ ความรู้ข่าวสารหรือข้อมูลที่สำคัญ เพื่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการทำการเกษตรไปสู่ทิศทางที่ดีขึ้น

แนวทางการดำเนินงาน

การจัดการเรียนรู้ถ่ายทอดเทคโนโลยี มาจากความต้องการของเกษตรกร หรือกลุ่มที่มี ปัญหาความต้องการ โดยคำนึงถึงการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องต่อการดำเนินการตามแผนของกลุ่ม มีกลุ่มเป้าหมาย มีวัตถุประสงค์ มีประเด็นการเรียนรู้ มีเนื้อหาหลักสูตร มีแผนการเรียนการสอน มีรูปแบบ/วิธีการ/เครื่องมือ มีการจัดกิจกรรมหรือกระบวนการเรียนรู้ มีการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกัน มีการจัดการความรู้ และอื่น ๆ โดยมีแนวทางในการดำเนินงาน

1. กำหนดกลุ่มเป้าหมายในการพัฒนา
2. กำหนดวัตถุประสงค์/เป้าหมายในการพัฒนาของกลุ่ม
3. กำหนดประเด็นการเรียนรู้และเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ เป้าหมายการพัฒนา/

และกลุ่มเป้าหมาย

4. จัดทำแผนการเรียนรู้ของกลุ่ม
5. กำหนดรูปแบบ/วิธีการ/เครื่องมือ เพื่อใช้ในการเรียนรู้โดยเน้นเกษตรกรเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ใช้รูปแบบการเรียนรู้ตามความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายและความต้องการ เช่น กระบวนการโรงเรียนเกษตรกร ฝึกอบรม/ทัศนศึกษาดูงาน แปรลงเรียนรู้/จุดถ่ายทอด/จุดสาธิต การวิจัยท้องถิ่น การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) เป็นต้น
6. ดำเนินการตามแผนการเรียนรู้
7. สร้างเครือข่ายการเรียนรู้ เพื่อมาช่วยเป็นวิทยากร/วิทยากรกระบวนการ เช่น เจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญ อาสาสมัครเกษตร ประชาชนชาวบ้าน อื่น ๆ
8. รวบรวม/จัดเก็บ/สังเคราะห์องค์ความรู้ที่เหมาะสมกับกลุ่ม

ดังนั้น การจัดการกระบวนการเรียนรู้สำหรับเกษตรกร เป็นการจัดการตามแผนพัฒนา กลุ่ม แผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล ตามความต้องการความรู้ ซึ่งเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจะต้องร่วมกันค้นหาความรู้ที่สำคัญ หรือจำเป็นสำหรับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม โดยความรู้ เป็นเรื่องที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจะต้องค้นคว้าจากแหล่งวิชาการ/จากประชาชนชาวบ้าน/จากความสำเร็จของเกษตรกร แล้วนำมาจัดการกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จนเกษตรกรเกิดการยอมรับและเปลี่ยนพฤติกรรม

ภารกิจของผู้เกี่ยวข้อง

อาสาสมัครเกษตร

- ร่วมสนับสนุนกลุ่ม/เครือข่าย /คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ /เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ในการจัดการเรียนรู้ด้านการเกษตรของชุมชน

กลุ่ม/เครือข่าย

- จัดเก็บ วิเคราะห์ข้อมูล เพื่อกำหนดวัตถุประสงค์/เป้าหมายในการพัฒนา

- กำหนดประเด็นและแผนการเรียนรู้
- ดำเนินการตามแผนการเรียนรู้
- ทำหน้าที่เป็นวิทยากร

รวบรวม/จัดเก็บ/สังเคราะห์องค์ความรู้ที่เหมาะสมกับกลุ่ม นำไปใช้ ทบทวนให้เป็นองค์ความรู้ที่เป็นปัจจุบัน

คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

- คัดเลือกกลุ่มเป้าหมายในการพัฒนา
- ประสาน /สนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- จัดกระบวนการเรียนรู้ในเวทีของคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ
- ทำหน้าที่เป็นวิทยากร
- จัดทำทำเนียบผู้รู้/วิทยากรเกษตรกรและคลังความรู้ของชุมชน

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

- เป็นวิทยากร /วิทยากรกระบวนการ
- ประสานงานกับทีมงานภาคี และผู้เกี่ยวข้องในการจัดกระบวนการเรียนรู้
- จัดทำทำเนียบวิทยากร

ผลผลิต

1. ฐานความรู้ในระดับตำบล อำเภอ
2. มีกลุ่มเรียนรู้
3. ได้องค์ความรู้ที่เหมาะสมกับกลุ่ม/ชุมชน
4. เกษตรกรได้นำความรู้ไปสู่การปฏิบัติ

4. การให้บริการทางการเกษตร การให้บริการทางการเกษตรเป็นพันธกิจสำคัญประการหนึ่งของกรมส่งเสริมการเกษตร ซึ่งเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรต้องเฝ้าอำนวยความสะดวกเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล มีระบบการให้บริการในพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ

แนวทางการดำเนินงาน สามารถทำได้ใน 2 แนวทาง คือ

1. การให้บริการ ณ ที่ทำการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร
ประจำตำบล โดย

1.1 รับเรื่องการขอรับบริการทางการเกษตรของเกษตรกร เช่น การตรวจวิเคราะห์ดิน
/น้ำ/สารตกค้างในผลผลิต/ศัตรูพืช อื่น ๆ แล้วแก้ปัญหาที่ดำเนินการได้ หรือส่งต่อหน่วยงาน
ที่
รับผิดชอบ ติดตามผลและแจ้งผลการดำเนินงานให้เกษตรกรทราบ

1.2 ประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ และแจกจ่าย เอกสาร ข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ที่ตรงกับ
ความต้องการของเกษตรกร

1.3 ให้บริการการจัดอบรม ถ่ายทอดความรู้

2. การให้บริการคลินิกเกษตรเคลื่อนที่แบบประหยัด โดยใช้สถานที่ที่มีอยู่แล้ว เช่น ศาลา
วัด โรงเรียน ฯลฯ เพื่อรวบรวมและแก้ไขปัญหาในตำบล รวมทั้งใช้เป็นข้อมูลสำหรับวางแผน การจัด
คลินิกเกษตรเคลื่อนที่เพื่อเทิดพระเกียรติในระดับจังหวัด

ภารกิจของผู้เกี่ยวข้อง

อาสาสมัครเกษตร

• ร่วมสนับสนุนกลุ่ม/เครือข่าย /คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ /เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการ
เกษตร ในการบริการด้านการเกษตร และเป็นที่ยปรึกษาในคลินิกเกษตรเคลื่อนที่แบบประหยัด

คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

1. ในการให้บริการ ณ ที่ทำการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร
ประจำตำบล

- ร่วมกำหนดกิจกรรมการให้บริการ
- ประชาสัมพันธ์และเผยแพร่
- รับเรื่องและร่วมในการให้บริการทางการเกษตร
- ร่วมประเมินผลการให้บริการ

2. ในการบริการคลินิกเกษตรเคลื่อนที่แบบประหยัด

- รวบรวมปัญหาความต้องการของเกษตรกรในพื้นที่
- ร่วมดำเนินการจัดคลินิกเกษตรเคลื่อนที่เพื่อให้บริการแก่เกษตรกร
- สรุปปัญหา และจัดลำดับความเร่งด่วนของปัญหาหลักด้านการเกษตร

5 ลำดับ

• จัดทำโครงการเสนอหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การสนับสนุนในกรณี
ปัญหาดังกล่าวไม่สามารถแก้ไขได้ในระดับพื้นที่

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

1. ในการให้บริการ ณ ที่ทำการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

- ร่วมกับคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลกำหนดกิจกรรมการให้บริการตามความเหมาะสมและความพร้อมของแต่ละศูนย์
- ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- กำหนดแผนการให้บริการทางการเกษตรประจำปีศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีประจำตำบล

- ประชาสัมพันธ์และเผยแพร่
- สรุปและประเมินผลการให้บริการ
- กำหนดแผนปฏิบัติงานประจำศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ให้ชัดเจนและปฏิบัติตามแผน

2. ในการบริการคลินิกเคลื่อนที่แบบประหยัด

- ประสานการเตรียมการก่อนเปิดคลินิก รวบรวมปัญหา เชิญผู้เกี่ยวข้อง
- ดำเนินการจัดคลินิก ให้คำแนะนำ/แก้ไข
- รวบรวม สรุปผลการดำเนินงาน
- ร่วมกับศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล จัดทำโครงการเสนอหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การสนับสนุน

ผลผลิต

1. มีแผนการให้บริการ
2. เกษตรกรได้รับบริการตรงตามความต้องการ/ตอบสนองต่อปัญหา
3. แผน/โครงการระยะสั้นในการแก้ปัญหา

5. การส่งเสริมกลุ่ม/เครือข่าย กรมส่งเสริมการเกษตรมีภารกิจในการส่งเสริมกลุ่มและเครือข่าย เพื่อเป็นกลไกในการขับเคลื่อนการพัฒนาการเกษตรไปสู่ครอบครัวของเกษตรกร โดยการสนับสนุนให้กลุ่มมีการดำเนินงานที่เข้มแข็ง สามารถพึ่งพาตนเองได้ มีการเชื่อมโยงการทำงานร่วมกันในลักษณะเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเครือข่ายกิจกรรม รวมทั้งมีการประสาน/เชื่อมโยงกับศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล และหน่วยงานส่งเสริมการเกษตร ทั้งนี้โดยมีอาสาสมัครเกษตรกรทำหน้าที่ประสานงานการขับเคลื่อนกิจกรรมของกลุ่มและเครือข่ายในชุมชน

แนวทางการดำเนินงาน

1. การบริหารจัดการองค์กรของกลุ่ม/เครือข่าย ประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้
 - 1.1 ทบทวนวิเคราะห์ศักยภาพการบริหารจัดการของคณะกรรมการ/แกนนำ
 - 1.2 กำหนด/ปรับปรุงเป้าหมายและจัดทำแผนบริหารกลุ่ม
 - 1.3 กำหนดโครงสร้าง/บทบาทของคณะกรรมการให้สอดคล้องกับเป้าหมายและแผนบริหารกลุ่ม
 - 1.4 จัดระบบการประสานงาน ติดต่อสื่อสาร และวินัยกลุ่ม (ระเบียบและข้อบังคับที่จำเป็น)
 - 1.5 ติดตามการดำเนินงาน และประเมินผลเพื่อปรับปรุงกิจการของกลุ่มอย่างต่อเนื่อง
2. การจัดทำแผนและเผยแพร่ข้อมูลของกลุ่ม/เครือข่าย ประกอบด้วยขั้นตอนการจัดทำข้อมูล โดยการวางแผนจัดเก็บข้อมูล ดำเนินการจัดเก็บข้อมูล วิเคราะห์ผลและสรุปข้อมูลกลุ่มจัดทำทะเบียนสมาชิกและทะเบียนกลุ่ม นำเสนอข้อมูลกลุ่มต่อคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล เพื่อเชื่อมโยงเป็นส่วนหนึ่งในระบบข้อมูลการเกษตรของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล รวมทั้งประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลกลุ่ม แก่หน่วยงานภาคีทั้งภาครัฐและเอกชนตลอดจนผู้สนใจทั่วไป โดยผ่านช่องทางต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนและพัฒนากลุ่ม/เครือข่าย
3. การวิเคราะห์ศักยภาพและจัดทำแผนกลุ่ม/เครือข่าย โดยการรวบรวมข้อมูลทะเบียนกลุ่ม/เครือข่ายและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลกลุ่ม/เครือข่าย ศักยภาพ กำหนดเป้าหมายการพัฒนา จัดทำแผนกลุ่ม/เครือข่าย และแผนปฏิบัติงาน นำเสนอแผนกลุ่มในเวทีประชาคมระดับหมู่บ้าน/ตำบล และนำเสนอต่อคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล เพื่อเชื่อมโยงให้แผนกลุ่มฯ เป็นส่วนหนึ่งในแผนพัฒนาการเกษตรของชุมชน ตลอดจนเพื่อแบ่งภารกิจของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ในการติดตาม และสนับสนุนแผนกลุ่ม
4. การปฏิบัติงานตามแผน โดยการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้สำหรับกิจกรรมการเรียนรู้ และการติดตาม ประสานงาน สนับสนุนการดำเนินกิจกรรมอื่น ๆ ตามแผนกลุ่มฯ ตลอดจนช่วยประสานอาสาสมัครเกษตร และหน่วยงานภาคี
5. การสรุปและประเมินผลการดำเนินงานในแต่ละกิจกรรมของสมาชิกรายบุคคล และภาพรวมของกลุ่ม โดยประเมินทั้งด้านของผลผลิต มูลค่า หรือมูลค่าเพิ่ม โดยเปรียบเทียบกับเป้าหมายที่กลุ่มกำหนดไว้ พร้อมวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรค ข้อเสนอแนวทางการพัฒนา สรุปองค์ความรู้การปฏิบัติที่ดี (Best Practices) เพื่อขยายผลและนำเสนอผลการประเมินต่อคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

ภารกิจของผู้เกี่ยวข้อง

อาสาสมัครเกษตร

- ร่วมสนับสนุนการทำงานของกลุ่ม/เครือข่าย /คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ /เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ในการบริหารงานกลุ่ม/เครือข่าย

กลุ่ม/เครือข่าย

- ร่วมเป็นกรรมการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล
- กำหนดแผนดำเนินงานกิจกรรม
- จัดโครงสร้างบทบาทของกลุ่ม/สมาชิกให้สอดคล้องกับเป้าหมายและแผนพัฒนาของกลุ่ม
- สนับสนุนการสร้างวินัยกลุ่มโดยจัดให้มีระเบียบกติกายที่เหมาะสม
- เข้าร่วมภาคีเครือข่ายเพื่อเชื่อมโยงการทำงานและการพัฒนาการเป็นผู้นำ และการบริหารจัดการตนเอง

- ร่วมประเมินผลการดำเนินงานของกลุ่ม/เครือข่าย

คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

- เป็นที่ปรึกษาของกลุ่ม
- ร่วมประสานสนับสนุน และผลักดันให้เกิดการปฏิบัติตามแผนของกลุ่ม/เครือข่าย
- สนับสนุนการเกิดเครือข่าย โดยให้มีเวทีพบปะเพื่อประสานเชื่อมโยงระหว่างกลุ่ม
- ติดตามประเมินผลการดำเนินงานของกลุ่ม/เครือข่าย

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

- ร่วมวิเคราะห์ ตรวจสอบข้อมูล
- เป็นที่ปรึกษา ช่วยกำหนดประเด็นการพัฒนา
- จัดทำแผนสนับสนุนกลุ่ม/เครือข่าย
- เป็นวิทยากร/วิทยากรกระบวนการ
- ช่วยประสานงานเพื่อเสริมหนุนด้านความรู้ ทรัพยากร ฯลฯ
- ติดตามสนับสนุน และนำเสนอผลการดำเนินงานกลุ่มและเครือข่ายต่อ คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ

ผลผลิต

1. เกิดความร่วมมือและเชื่อมโยงเครือข่าย ทั้งในลักษณะเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่มกิจกรรมประเภทเดียวกัน และ หรือเครือข่ายพันธมิตรระหว่างกลุ่มกิจกรรมที่สามารถสนับสนุนและพึ่งพาซึ่งกันและกัน ภายใต้การประสานความร่วมมือกับอาสาสมัครเกษตร และหน่วยงานภาคีทั้งภาครัฐและเอกชน
2. กลุ่มของเกษตรกร/เครือข่ายในพื้นที่ ได้แก่ กลุ่มอาชีพการเกษตร ทั้งกลุ่มการผลิต กลุ่มกิจกรรมสนับสนุนการผลิตการตลาดสินค้าเกษตร กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มยุวเกษตรกร และวิสาหกิจชุมชน มีความเข้มแข็งและสามารถพึ่งตนเองได้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ส่วนที่ 3

ผลสำเร็จและเงื่อนไขความสำเร็จ

การปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ตามแนวทางที่ได้วางไว้ข้างต้น เพื่อต้องการให้เกิดผลสำเร็จและมีเงื่อนไขที่จะทำให้เกิดความสำเร็จ ดังนี้

ผลสำเร็จที่ต้องการให้เกิดขึ้น

1. สำนักงานเกษตรอำเภอมีความพร้อมของฐานข้อมูลด้านการเกษตรระดับอำเภอ และมีทีมงานที่มีเป้าหมายการทำงานร่วมอย่างชัดเจน
2. มีแผนพัฒนาการเกษตรที่สามารถนำไปปฏิบัติได้เองโดยชุมชน
3. สามารถบูรณาการแผนพัฒนาการเกษตรเข้ากับแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
4. มีกระบวนการเรียนรู้ด้านการเกษตรเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องยั่งยืนในชุมชน
5. เกษตรกรได้รับข้อมูลข่าวสารและบริการทางการเกษตรอย่างรวดเร็ว ทัวถึง ทันสมัย และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตร
6. มีการประเมินผลโดยชุมชน และนำผลการประเมินไปปรับปรุงงาน
7. ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน กลุ่มอาชีพ/เครือข่ายได้รับการพัฒนาให้มีความเข้มแข็ง และยั่งยืน

เงื่อนไขความสำเร็จ

1. สำนักงานเกษตรอำเภอต้องสามารถปฏิบัติการกิจได้อย่างเข้มแข็ง สามารถทำงานร่วมกับศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล และสามารถหนุนเสริมให้ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลทำหน้าที่ได้
2. สำนักงานเกษตรอำเภอต้องเป็นพี่เลี้ยงหลัก ทีมงานของสำนักงานเกษตรอำเภอต้องชัดเจนในเรื่องศักยภาพของพื้นที่ เพื่อนำข้อมูลมาใช้ทำแผนพัฒนาการเกษตรได้อย่างเหมาะสม
3. มีการสนับสนุนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรผู้รับผิดชอบตำบลอย่างสอดคล้องกับบริบทของแต่ละพื้นที่